



APPROACH TO VARIOUS PSYCHOLOGICAL CONDITIONS IN THE BEHAVIOR OF YOUNG PEOPLE

Hayitov Tursun Shomurodovich¹

Inomova Zebo Murodovna²

Jizzakh State Pedagogical Institute

KEYWORDS

youth,
behavior,
opportunity,
scientific outlook,
ethics

ABSTRACT

This article presents ideas about how a person understands emotional and mental images, foundations, communication processes, objects of action, emotional states in their interaction with the world.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.6631076

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Teacher at the Department of Methods of Teaching Sports, Jizzakh State Pedagogical Institute, Jizzakh, UZB

² Master of Jizzakh State Pedagogical Institute, Jizzakh, UZB

ЁШЛАРНИ ХУЛҚ-АТВОРИДАГИ ТУРЛИ ПСИХОЛОГИК ҲОЛАТЛАРГА ЁНДАШУВ

KALIT SO‘ZLAR:

ёшлар,
хулқ-атвор,
имконият,
илмий дунёқараш,
ахлоқ

ANNOTATSIYA

Ушбу мақолада инсонни олам билан ўзаро муносабатида ҳиссий ва ақлий образлар, асослар, мулоқот жараёнлари, ҳатти-ҳаракат предметлари, эмоционал ҳолатларни қандай тушуниши борасида фикрлар келтирилган.

Хулқ-атворнинг турли психологик имкониятлари унга барқарорлик ва мақсадни кўзловчи фаоллик бахш этувчи тузилмани таркиб топтиради. Инсонда бу тузилма истиқболли ёшлар шахсининг конкрет психик кўринишларининг ўзига хослигини белгиловчи хусусиятларга инновацион ёндашувларда уларнинг қобилиятлари, характери, темпераменти, қадриятлар йўналиши, ўзини баҳолаши, фикрлашининг индивидуал услуби, дунёқараш кабиларда ўз ифодасини топади.

Бизнингча, ёшлар ижтимоий психологияси тузилмасида фикрлашни, хулқ-атворни ҳатти-ҳаракатга айлантарувчи сифатида воқеа бўлувчи дунёқараш йўналишлари муҳим ўрин тутаяди.

Илмий дунёқарашни шакллантириш, ҳар бир кишининг дунёқараш тайёргарлигининг ажралмас элементи бўлган бир қатор фазилатларни тарбиялашни тақозо этади.

Ёшларни таълим тизимига тайёрлашда инновацион ёндашувнинг аҳамияти шундаки, уларнинг илмий дунёқарашни ҳам назарда тутилади. Илмий дунёқараш пойдеворини табиий, ижтимоий, техник фанларни билиш ташкил қилади, яъни илмий дунёқарашни шакллантириш ушбу барча фанлар соҳасидаги фундаментал билимларни чуқур ўзлаштириш демакдир. Ёшларда хулқ-атворидаги турли психологик ҳолатларига инновацион ёндашувда билимнинг шахсий эътиқодга айланиши илмий дунёқарашни шакллантиришнинг навбатдаги ажралмас элементиدير. Ёшлар фанлар мажмуи бўйича ажойиб билимга эга бўлиши мумкин, бироқ, агар улар унинг шахсий эътиқодига айланмаган бўлса, бундай ёшларни ўз дунёқарашни бўйича тайёр деб ҳисоблаб бўлмайди. Билим шахснинг ижтимоий-сиёсий, ахлоқий ва эстетик позициясини, кишининг ички эътиқоди, характерини шакллантирсагина, яъни унинг бутун ҳаёт тарзи асосига айлансагина дунёқарашга айланиши мумкин.

Билим кишининг шахсий эътиқодига ўз-ўзидан айланмайди, уни шакллантириш ҳам керак. Бунинг учун таълим ва тарбия жараёнида истиқболли ёш кадрлар шахснинг ақл-идрокига, ҳис-туйғусига ва хоҳиш-иродасига муайян мақсадларни сингдириш ҳам, уларни белгилаб бериш ҳам даркор. Шу боис ёш кадрларга етказилаётган ғоялар улар томонидан теран тушуниб олиниши ва ақл-идрок мулкига айланиши даркор. Шундагина улар бўлажак ёш кадрлар онгда ўз изини колдириши мумкин. Бунинг учун субъектларда мустақил фикрлашни

ривожлантириш даркор. Бусиз илмий дунёқараш кишининг шахсий эътиқодига айланмайди.

Ёшларда мустақил фикрлашни тарбиялаш эса, ўз навбатида, субъектнинг ушбу билимлар, ғояларни эгаллаши жараёнидаги ҳиссий кечинмалари билан боғлиқ. Агар киши онги фақат ақлий фаолият билан чегараланганида, эътиқодлар мазмуни бирон-бир ғоя билан, у ёки бошқа мантиқий билимлар билан мос тушган бўларди. Лекин инсон ҳис этган ҳолда фикрлайди ва фикрлаган ҳолда ҳис этади. Шунинг учун эътиқодга рационаллик билан ҳиссийликнинг ажралмас алоқаси ҳосилдир. Инсоний ҳис-ҳаяжонсиз инсон томонидан ҳақиқатнинг изланиши ҳеч қачон бўлмаган ва бўлмайди ҳам. Эътиқодни ҳосил қилиш ҳам ҳақиқатни излашнинг бир туридир. Бинобарин, киши ғояни соф мантиқий аниқлашдан ташқари, ғоялар борасида муайян туйғуни ҳис этади, бусиз улар кишининг эътиқодининг мазмунига айланмайди.

Билимдан эътиқодга уни ўзлаштириш ва ҳис этиш орқали ўтилади. Шундай кечинмалар туфайли трансформация рўй беради, шу жараёнда илмий билимлар иқтидорли ёшлар онгида янги сифат касб этади, унинг илмий эътиқодига айланади.

Илмий билимлар – кишилар, жумладан, ёшлар эгаллаган ва теран ҳис қилган, бундай янги сифатда улар онгининг органик мазмуни бўлиб қолган ғоялар, билимлардир. Эътиқодни ҳосил қилиш субъектнинг иродасини тарбиялаш жараёнидир. Эътиқодлар амалиётга айланиши лозим бўлгани учун ҳам эътиқод ҳисобланади. Субъектнинг ўз эътиқодларидан фойдаланиш ва ўзида ҳақиқатдан ҳам бор нарсани исботлаши учун уз фаолиятида эътиқодларга амал қилишидан, бу билан уларни бирон-бир тарзда руёбга чиқаришдан ўзга усули йўқ. Амалиёт бирон-бир эътиқоднинг ҳақиқийлиги ёки ҳақиқий эмаслигининг, уларнинг илмийлиги ёхуд ғайриилмийлигининг мезони. Амалиёт кишида эътиқод умуман бор ёки йўқлигининг ва у қандайлигининг мезонидир.

Ўзбекистонда ёшлар ижтимоий психологияси тузилмаси ҳақида гап борганида эса миллий урф-одат, анъаналар, маданиятнинг ёшлар психик тузилишига таъсири масаласини четлаб ўтиб бўлмайди. Миллий сарчашмалар қайта кўз очаётган, миллий маънавият тикланаётган, тарихий хотирага эга бўлинаётган, миллий ўзликни англаш, миллий ифтихор тикланаётган жараёнда ёшларнинг хулқ-атвори инновацион ёндашув бугунги кун олий таълимида долзарб бўлиб қолмоқда.

Хуллас, ёшлар шахсида хулқ-атвордаги турли психологик ҳолатларни ва унга барқарорлик бахш этувчи тузилмаларни инновацион ёндашув асосида шакллантириш ва унинг тараққиётида ижтимоий психологик омилларни илмий ўрганиш лозим. Шу билан бирга илғор инновацион технологиялар ва ғояларни ижтимоий ҳаётдаги ахамиятини тўғри тушуниш ва уларни илмий тадқиқот амалиётида қўллаш билиш бугунги кундаги долзарб муаммолардан деб биламиз.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Charles Stangor. *Introduction to Psychology*. USA. 2011.

2. Educational Psychology, Kelvin Seifert and Rosemary Sutton, Switzerland, 2010, the Jacobs Foundation.
3. Каримова В.М., ва бошқалар “Педагогика. Психология”. Ўқув қўлланма. -Т.: 2012.
4. Очилова Г.О., “Педагогика. Психология” фанидан ўқув услубий мажмуа -Т.: 2016.
5. Очилова Г.О. Мусаханова Г.М. “Педагогик маҳорат”, 2014. Азизхўжаева Н.Н. Педагогик технологиялар ва педагогик маҳорат. Т.: Чўлпан. 2013. - 200 бет.
6. Ҳайитов О. “Психодиагностика” Тошкент. Ўқув қўлланма. Т.ТДИУ. 2012 йил.
7. ОЛИМОВ А. И. БЎЛАЖАК ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МАХСУС МОБИЛ ИЛОВАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРИЯТИ //Фан-Спортга. – 2019. – №. 3. – С. 37-41.
8. Утамуродова Г. Modern approaches and methods in improving the quality of education //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020.
9. Qoshmurodov B. A., Hasanov A. T., Ortiqboyev S. A. PROCEDURE ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IMPROVEMENT //Конференции. – 2020.
10. Олимов А. и др. WAYS TO FORM A HEALTHY LIFESTYLE FOR CHILDREN IN THE FAMILY.: WAYS TO FORM A HEALTHY LIFESTYLE FOR CHILDREN IN THE FAMILY //Физическое воспитание, спорт и здоровье. – 2021. – Т. 5. – №. 5.
11. Хасанов-преподаватель А. РОЛЬ ЦЕННОСТЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ МОТИВАЦИИ О. Бахромов–старший преподаватель кафедры методики преподавания видов спорта.
12. Бахромов О. Т., Хасанов А. Т. Влияние мотивации на формирование личностных качеств //новые педагогические исследования. – 2020. – С. 110-114.
13. Хасанов А. Т. Физическая культура-надежда нации //Молодой ученый. – 2017. – №. 12. – С. 591-592.
14. Bahromov O. T. The problem of motivation and the meaning of the concept" motiv" //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 1. – С. 546-549.
15. Хасанов А. Т. Физическая культура и спорт как важный аспект в формировании личности //Молодой ученый. – 2017. – №. 11. – С. 527-529.